

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VI

CELOVEC, SREDA, 12. XII. 1951

STEV. 88 (457)

Volitve v Glavni skupščini OZN

Glavna skupščina Organizacije združenih narodov je pretekli teden volila nove člane Varnostnega sveta, gospodarskega in socialnega sveta ter nove sodnike za Mednarodno sodišče.

Ker poteče mandat Jugoslavije, Ekvadorja in Indije koncem tega leta, so za dobo nadaljnjih dveh let volili nove nestalne člane Varnostnega sveta. Pri prvem glasovanju sta bila izvoljena Čile in Pakistan, ki bosta s 1. januarjem zavzela mesti, ki sta jih doslej imela Ekvador in Indija. Samo o tretjem mestu, ki ga je doslej imela Jugoslavija in se zanj potegujeta Grčija in Belorusija, niso prišli do sporazuma. Volitve v Varnostnem svetu so namreč tajne in slone na načelu dvetretjinske večine. Ker niti po osmem glasovanju ni dobila ena teh dveh držav zadostnega števila glasov, so glasovanje preložili. Glasovanja, ki je trajalo vse dopoldne, se je udeležilo vseh 60 delegacij, kar pomeni, da bi bilo potrebnih za izvolitev v Varnostni svet 40 glasov. Najboljši rezultat, ki sta ga dobili Grčija oziroma Belorusija, pa je bil le 30 oziroma 33 glasov. Zato je britanski delegat Gladwin Jebb, ki je vodil predsedstvo, predlagal, naj se glasovanje začasno preloži, da bi imele delegacije dovolj časa razmišljati o tej stvari.

Po preložitvi glasovanja o tretjem članu Varnostnega sveta so volili nove člane gospodarskega in socialnega sveta, ki naj nadomestijo Belgijo, Čile, Kitajsko, Francijo, Indijo in Peru. Glasovanje o teh članih je bilo bolj uspešno, ker so že takoj pri prvem glasovanju bile izvoljene Argentina, Kuba, Francija in Kitajsko, pri drugem glasovanju pa še Egipt in Belgija.

Končno je glavna skupščina volila tudi nove člane Mednarodnega sodišča. Najprej je bilo treba izvoliti novega brazilskega sodnika, ki naj zasede mesto de Barros Azeveda, ki je umrl meseca maja t. l. Soglasno je bil izvoljen Levi Fernandez Carneir. Bolj otežkočen je bil potek izvolitve novih članov, ker le-te poleg Glavne skupščine hkrati voli tudi Varnostni svet. Pri prvih štirih sta se tako Glavna skupščina kakor tudi Varnostni svet precej hitro sporazumela za zastopnike Združenih držav Amerike, Sovjetske zveze, Urugvaja in Indije, dolgo pa so trajale volitve petega člana mednarodnega sodišča. Generalna skupščina se je na koncu strinjala z izvolitvijo Helge Glaestad iz Norveške. Do te odločitve je prišlo še.

Slinavka in parkljevka v Avstriji

Zadnje dni preteklega meseca se je ob avstrijsko-bavarski meji na Zg. Avstrijskem prvič pojavila slinavka in parkljevka (Maul- und Klauensäuche). Ta nevarna in nalezljiva bolezen goveje živine — ki jo iz leta 1940 poznajo tudi po Rožu — se je že v prvem tednu pojavila razširila na štiri okraje na Zg. Avstrijskem (Braunau, Schärding, Urfahr) in na Nižje Avstrijsko (Amstetten). Nadalje se je slinavka in parkljevka pojavila tudi na Tirolskem (Reutte) in na Salzburškem, kamor so jo istotako prenesli iz Bavarske. Bolezen so iz Zapadne Nemčije prenesli tudi na Dansko in Holandsko. Dansko kmetijstvo je zaradi slinavke in parkljevke utrpelo okoli 580 milijonov šil. škode, zapadnonemško pa nad 780 milijonov šil.

Največje težave v borbi proti tej bolezni nastajajo v Avstriji zaradi pomanjkanja učinkovitega cepiva. Šele, ko je bila bolezen že v deželi, so se pristojna mesta pričela truditi za malenkostni uvoz teh cepil iz Francije. Uvozili bodo zaenkrat samo 500 litrov cepila, kar je spričo bohotnega širjenja in nevarnosti bolezni toliko kot nič.

le po glasovanju, ki je trajalo poldruge uro. Varnostni svet je potreboval še več časa, da je prišel do istega rezultata.

Da se je Varnostni svet vendarle strinjal glede izvolitve petega člana Mednarodnega sodišča, je omogočila Mehika, ki je umaknila svojo kandidaturo. Če Mehika ne bi tega napravila, bi skupščina in Varnostni svet ne dosegla nobenega uspeha. Tako so bile po glasovanju, ki je trajalo ves dan, popolnoma zaklju-

čene volitve v Ekonomsko-socialni svet in Mednarodno sodišče. Za sedaj je ostalo sporno samo še vprašanje izvolitve tretjega novega člana Varnostnega sveta. Ne ve se še, kako bodo končane volitve v Mednarodno sodišče vplivale na izbiro med Belo Rusijo in Grčijo. Nekateri opazovalci namreč menijo, da ni izključeno, da bodo mnoge južnoameriške države, ki so doslej glasovale za Belo Rusijo, sedaj glasovale za Grčijo.

V Egiptu nadaljnji nemiri

Mala država Egipt, ki se je uprla Veliki Britaniji, se nikakor ne more pomiriti. Na dnevnem redu so spopadi med egiptsko policijo in angleškimi vojniki, pri katerih je bilo že veliko število žrtev na obeh straneh. Ker so angleško vojaščino omejili na kanalsko področje, je seveda veliko vprašanje, kako bi jo preskrbeli z vsemi potrebščinami, posebno s pitno vodo, ki je v teh krajih velika redkost. Zato so se Angleži odločili, da zgradijo novo cesto do vodne naprave izven mesta Suez, pri temu pa je bilo treba odstraniti neko vas. To pa je seveda izzvalo silno ogorčenje v egiptskem parlamentu, ki je dal policijskim enotam v Suezu povelje, naj prepreči to namero.

Angleži pa kljub temu niso opustili svojega načrta, marveč so zavarovali gradnjo ceste z okoli 6000 mož vojaščine s tanki, težkim topništvom in letali. Ob taki premoči so bile egiptске policijske enote seveda brez mo-

či in so morale trpeti, kako Angleži podirajo vaške hiše.

Zaenkrat so Egiptčani torej morali popustiti, zato pa se resno ukvarjajo z namenom, da prekinemo diplomatske odnose z Veliko Britanijo. V zvezi s tem piše list „Al Ahram“, da sta ministra vojske in mornarice ukazala umik vseh egiptskih vojaških oseb iz Velike Britanije. Nadalje časopis tudi poudarja, da je vojno ministrstvo že pred tem ukazalo vsem britanskim strokovnjakom v egiptski armadi, naj zapustijo Egipt.

Hkrati je egiptska vlada navzlic naraščajoči napetosti razglasila v Kairu in Aleksandriji izredno stanje in prepovedala vse demonstracije. Obveščeni krogi tudi trdijo, da bo egiptska vlada zahtevala od parlamenta, naj odobri 100.000 egiptskih funtov kot prvi obrok za finansiranje „osvobodilnih bataljonov“, ki jih je vlada pred dobrim tednom vključila v sestavo egiptskih oboroženih sil.

Ustanovitev samostojne Libije

Komisar Združenih narodov za Libijo Adrian Pelt je poročal Glavni skupščini o ukrepih za ustanovitev samostojne države Libije. Poročilo pravi, da je britanska vlada ponudila kritje primanjkljaja v rednem proračunu in dobavo sredstev za izboljšanje plačilne bilance. Egiptovski, francoski, italijanski, angleški in ameriški strokovnjaki pa so predlagali začasni libijski vladi, naj ustanovi urad za stabilizacijo in razvoj dežele s kapitalom enega milijona libijskih šterlingov, ter finančni zavod, ki naj bi razpolagal z enakim kapitalom.

Glede političnega področja govori poročilo o nasprotujočih si mnenjih v posvetovalnem svetu in med samim prebivalstvom glede ustavnega razvoja Libije, prenosa oblasti na začasno libijsko vlado ter gospodarskofinančnih vprašanj.

Komisar je oktobra 1950 formiral 21-članski posvetovalni svet, v katerega je stopilo po sedem predstavnikov iz vsake pokrajine. Posvetovalni svet je sklenil, da ima nacionalna skupščina Libije 60 članov, po 20 iz vsake pokrajine. Manjšine v Libiji (italijanska, židovska, grška in malteška) ne bodo samostojno zastopane v skupščini.

Nacionalna skupščina za Libijo je na prvem zasedanju 25. decembra 1950 soglasno sklenila, da bo Libija monarhija pod krono Mohameda el Senusija in sestavljena iz treh enot — Tripolitanije, Cirenajke in Fezana. V letošnjem marcu je bila sestavljena začasna libijska vlada, 7. oktobra pa je vlada sprejela predlog ustave.

Parlament bo sestojal iz senata in predstavniškega doma. Polovico članov senata (12) bo imenoval kralj (štiri iz vsake pokrajine), 12 pa jih bo volil pokrajinski svet. Ustava določa, da imenuje člane prvega senata kralj. V predstavniškem domu bo po en predstavnik na

20.000 prebivalcev. Sodijo, da bo imela Tripolitanija 35 poslancev, Cirenajka 15, Fezan pa 5.

Ustava daje kralju široka pooblastila. Tako zakonodajna kakor tudi izvršilna oblast bo dejansko v rokah kralja. Člane in predsednika vlade bo imenoval kralj, ki bo imel tudi pravico, da skliče in razpusti parlament, potrjuje ali razveljavlja zakone, napoveduje vojno in sklepa mir. Uradni jezik v novi državi bo arabski, državna vera pa islamska.

Komisar Združenih narodov za Libijo je predlagal, naj Generalna skupščina Združenih narodov odobri te ukrepe.

Italija članica Skrbniškega sveta

Skrbniški svet Organizacije združenih narodov je predložil Glavni skupščini resolucijo, ki trdi, da naj Italija postane član Skrbniškega sveta ter v zvezi s tem tudi Združenih narodov, ker bi tako lažje izpolnjevala svoje dolžnosti kot administrator v Somaliji. Resolucija pravi, da izpolnjuje Italija vse pogoje, ki jih Ustanovna listina postavlja za sprejem novih članov v OZN. Zato priporoča Varnostnemu svetu, naj čim prej prične razpravljati o tem predlogu ter priporoča sprejem Italije v OZN.

Francoski zastopnik Schuman je v kratkem govoru izjavil, da je sprejem Italije v OZN v skladu s cilji te organizacije. Sovjetski predstavnik se s tem ni strinjal. Za sprejem Italije se je potem izrekla vrsta članic, medtem ko so delegati sovjetskega bloka drug za drugim nasprotovali. V razpravi so sodelovali predstavniki Islandije, Ukrajine, Perua, Iraka, Belorusije, Guatemale, Libanona, Indije, Brazilije, Češkoslovaške, Bolivije, Argentine, Haitija, Jemena, Indonezije in Etiopije.

Ne želimo drugega kot to, da bi prišlo do poštenega in pravičnega sporazuma. Toda da do tega pridemo, je treba dobre volje z obeh strani.

Dr. Stanko Škerlj o koroškem vprašanju.

Spet redni odnosi med Jugoslavijo in Nemčijo

Vladi FLR Jugoslavije in Zapadne Nemčije sta se sporazumeli, da vzpostavita spet redne diplomatske odnose. Dosedanja predstavništva v Beogradu in Bonnu bodo na podlagi tega sporazuma preimenovana v veleposlaništva. Jugoslavijo je doslej zastopala v Zapadni Nemčiji politična delegacija pod vodstvom dr. Pavlika, Zapadna Nemčija pa je imela v Beogradu svojo gospodarsko delegacijo pod vodstvom dr. Ulricha.

Sto let celovške realke

Pred dnevi je obhajala celovška realka znamenito obletnico: minilo je 100 let od njene ustanovitve. Številne generacije so si v tej ustanovi pridobile potrebno znanje za pot skozi življenje, dolga vrsta učiteljskih moči je v zadnjih 100 letih skrbela za vzgojo mladine. Med številnimi drugimi sta na tej šoli poučevala tudi profesorja Andrej Einspieler in Anton Janežič.

Preteklo nedeljo je bila v Celovcu slavnostna proslava stoletnice, na kateri so se zbrali številni bivši in sedanji učenci s svojimi učitelji in starši, kakor tudi zastopniki raznih ustanov. Poleg bogatega kulturnega programa, ki so ga v glavnem izvajali učenci sami, je govoril o pomenu šolske vzgoje ravnatelj realke dr. Lorenz.

Na Češkem spet manj živil

Od prvega januarja 1952 bodo na Češkoslovaškem uvedli spet nov način nakaznic za živila, tekstilije in milo. Razlika bo v tem, da bodo dobile osebe, ki ne živijo od dela svojih rok, znatno manj kot one, ki so zaposlene v državnih, komunalnih in združenih ustanovah. Posebno bodo prikrajšane pri kruhu, mesu, masti, maslu in sladkorju. Toda tudi osebe, ki živijo od dela svojih rok, ne bodo dobile istih količin; v privatnih ustanovah zaposlene osebe bodo namreč mnogo na slabšem kot pa državni ali združni nastavljeni.

NAD 200.000 ITALIJANOV POD TUJO STREHO

Italijansko zunanje ministrstvo sporoča, da je v Zgornji Italiji zaradi strahotnih poplav 217.640 oseb zgubilo svoje domove, ki so jih nastanili v taboriščih, privatnih hišah, šolah, bolnišnicah in kasarnah.

Etiopski predstavnik je izjavil, da njegova delegacija ne nasprotuje sprejemu Italije ali kakršne koli druge države, ki želi mir, med članice Združenih narodov. Po njegovem mnenju pa Italija ne more sodelovati pri delu Skrbniškega sveta, ker ni članica OZN. Po govoru etiopskega predstavnika je Glavna skupščina s 54 glasovi proti 5 glasom sprejela resolucijo, ki jo je predložil skrbniški odbor, naj se Italija sprejme za člana Skrbniškega sveta Združenih narodov. Etiopski predstavnik ni glasoval.

Predlog za sprejem Italije v OZN mora dati Varnostni svet.

Asmara. — Začetkom tega meseca je splošno britansko sodišče izreklo 5 smrtnih kazni. Tri eritrejske bandite so obsodili na smrt na vešalih, ker so na veliko kradli živali in ubijali pastirje, medtem ko so druga dva kriminalca obsodili, ker sta okradla neko kavarno.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

vabi

na prireditvah z dramo

Kadar se utrga oblak

ki bo v soboto, dne 15. decembra ob 20.00 uri pri Prangarju v Zmoticah in v nedeljo, dne 16. decembra ob 14.00 uri v Narodnem domu v Št. Jakobu.

Na obeh prireditvah sodelujeta tudi dva znana poklicna igralca iz Ljubljane.

Pridite v obilnem številu!

Mladinski seminar OZN

V Simli, v glavnem mestu Pendžaba, se je pred kratkim končal tritedenski mladinski seminar Organizacije združenih narodov, na katerem so poleg azijskih mladinskih predstavnikov Indije, Burme, Ceylona, Indonezije in Singapora sodelovali tudi predstavniki OZN za mladinska vprašanja iz Združenih držav Amerike, Velike Britanije, Finske in Jugoslavije.

Posebno zanimanje je vzbudilo poročilo jugoslovanske delegata o mladinskih delovnih akcijah. Ko so si delegati ogledali nekatere jugoslovanske filme o delovnih akcijah, so izrazili željo, da bi filme odkupili in jih vrteli mladini v svojih državah.

V Parizu pa so se zbrali zastopniki nekaterih mednarodnih in nacionalnih organizacij na konferenci, na kateri so razpravljali o potovanju v tuje dežele in o zamenjavi mladinskih turističnih skupin.

DAN ČLOVEČANSKIH PRAVIC

Dne 10. decembra 1948 je generalna skupščina Organizacije združenih narodov razglasila „Splošno izjavo o človečanskih pravicah“. Kakor sporočajo Združeni narodi in generalni sekretariat „Unesco“ v Parizu, je letošnja obletnica namenjena posebni propagandi za človečanske pravice.

Koroška deželna skupina avstrijske Lige za Združene narode (Celovec, Rathaus, II. nadstropje, vrata 94) je ob tej priložnosti izdala Deklaracijo človečanskih pravic v obliki brošure, ki jo oddaja vsakomur brezplačno v svrhu pospeševanja organizacijskega namena za povzdigo človečanskega mišljenja.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H. Klagenfurt — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

V korist otrok vsega sveta

Posebni odbor za socialna, humanitarna in kulturna vprašanja Glavne skupščine OZN je končal razpravo o mednarodnem otroškem fondu (UNICEF) s sprejemom skupne resolucije Afganistana, Avstralije, Brazilije, Nove Zelandije, Urugvaja in Jugoslavije. Resolucija se glasi:

„Ker je glavna skupščina na svojem V. zasedanju potrdila potrebo, da se nadaljuje pomoč zaradi olajšanja trpljenja otrok, ker mednarodni otroški fond sedaj vplačuje za svoj program, če bo izveden, pomoč za 42 milijonov otrok, ker so fondu sedaj postavljene upravičene zahteve glede mednarodne pomoči, ki bi z majhnimi sredstvi omogočila, da bi znatno olajšali trpljenje otrok, Glavna skupščina:

1. opozarja na nujno potrebo, da se dajo fondu sredstva, da bi lahko brez prekinitve nadaljeval svoje delo v korist otrok vsega sveta;

2. naslavlja nujen poziv na vlade in posameznike, da dajo čim velikodušnejši prispevek fondu v letu 1952 in s tem olajšajo človekoljubne akcije v korist otrok vsega sveta.“

Jugoslovanski predstavnik Ratko Plejič je v razpravi najprej omenil rezultate pomoči, ki jo je dal UNICEF v okviru svojega programa jugoslovanskim otrokom, nato pa poudaril, da

je Glavna skupščina lani sprejela soglasno resolucijo, ki je fondu določila široke naloge tako glede novih programov kakor tudi glede števila držav, kjer naj posreduje.

Toda prav v času, je rekel Plejič, ko bi moral fond še bolj razviti svojo pomoč na velikanskem področju Azije, v številnih državah Latinske Amerike, v Afriki in na Srednjem vzhodu, prav v tem času se zmanjšujejo prispevki za ta fond. — V proračunu za leto 1950/51 so bili dejansko prispevki za fond nekajkrat manjši kot leta 1949/50.

Vprašanje, ki je sedaj pereče in o katerem bi po našem mnenju morala razpravljati Glavna skupščina v zvezi z mednarodnim otroškim fondom, je v tem, kakšne so možnosti za ustvaritev prvega proračunskega načrta fonda za leto 1951/52, t. j. delovnega načrta, ki bi pomenil izvedbo sklepov lanske skupščine.

Ko je poudaril, da tako izvršilni odbor kot tudi uprava UNICEF razpolagata z vsemi potrebnimi kvalitetnimi izkušnjami in aparatom za uspešno izvedbo sklepov Glavne skupščine, je Plejič nadalje rekel, da je vprašanje v finančnih sredstvih fonda, t. j. če bodo države odgovorile na pozive Glavne skupščine in izvršilnega odbora.

Resolucija je bila sprejeta z 51 glasovi, medtem ko sta se ameriška in siamska delegacija vzdržala glasovanja.

Angleži o italijanskem neofašizmu

Angleško javno mnenje kaže vse večje zanimanje za porast neofašizma v Italiji. Kot izraz tega zanimanja se pojavljajo v tisku vse pogostejše članki, ki prikazujejo krepitev fašističnih tendenc in organizacij. Predvsem pa je razburila Angleže obnovitev lista „Il Popolo d' Italia“, nekdanjega Mussolinijevega glasila, ki je pred kratkim spet začelo izhajati.

Londonski „Times“, ki navadno izraža mnenje angleškega zunanjega ministrstva, pravi, da je ponovni izid fašističnega glasila samo „epizoda v verigi dogodkov, ki so v zadnjih mesecih dokazali, da domotožje po preteklosti v Italiji prav gotovo ne upada.“

Med temi dogodki našteva list tudi imenovanje Valerija Borgheseja za častnega predsednika MSI (stranka za neofašistično tendenco, op. ured.) Čeprav se mu ne zdi, da ima Borghese vse lastnosti velikega vsenarodnega voditelja, je vendarle znan fašist in osebno pogumen človek, kar vse privlačuje razgrete glave in mladino.

„Najnevarnejši dogodek zadnjih mesecev pa je bil poskus, ki ga je po vsem videzu pod-

piralo tudi desno krilo Katoliške akcije, da se pod imenom „Nacionalne fronte“ združijo vsi oni elementi v italijanskem javnem življenju, ki čutijo, da se stvari ne razvijajo najbolje“, pravi londonski „Times“ in zlasti opozarja na problem italijanskega juga, ki „ni preživel zadnjih dni Mussolinijevega fašizma in državljanske vojne, ki je na severu sledila premirju.“

Novi Delhi. — Tukajšnji opazovalci poudarjajo napore, ki jih je indijska vlada napravila v namenom, da bi okreplila svoje zveze z državami Srednjega vzhoda. Vlada meni, da je medsebojno razumevanje in ureditev prijateljskih odnosov med Indijo in državami Srednjega vzhoda življenjske važnosti za mir in uapredok Azije in celega sveta.

Taipeh. — Na otoku Formozi so zabeležili močan in dolgo trajajoči potresni sunek, ki je povzročil največ škode ob vzhodni obali. Človeških žrtev bajne ni bilo.

London. — Britansko vojno ministrstvo je znižalo rok za prostovoljno službovanje v rezervni vojski.

PO ŠIRNEM SVETU

Manila. — Na Filipinih je izbruhnil ponoven vulkan, in sicer Hibokhibok. Čez en meter visoko teče vroča lava v dolino, ki je pokrila že preko 30 vasi.

Budimpešta. — Ameriška vlada je zahtevala od madžarskih oblasti, naj vrnejo ameriško letalo, ki so ga sovjetski lovci 19. novembra prisilili, da se spusti na Madžarskem, ter repatriirajo posadko letala. To zahtevo je pred nekaj dnevi izročil ameriški odpravnik poslov v Budimpešti namestniku madžarskega zunanjega ministra.

London. — Od junija do novembra 1951 je strmoglavilo 45 letal na reakcijski pogon družbe RAF. Pri tem so vse osebe, ki so se nahajale v letalih, izgubile življenje.

London. — Angleška spodnja zbornica je pričela s počitnicami, ki bodo trajale do konca leta. Laburistična opozicija je brez uspeha skušala skrajšati čas počitnic, vendar bo vlada po potrebi lahko poljubno sklicala poslance.

Trst. — V goriški pokrajini, kjer živi pretežno slovensko prebivalstvo vlada velika brezposelnost. Po uradnih podatkih je v pokrajini nad 11.000 ljudi brez vsake zaposlitve, kar je 10% celotnega prebivalstva pokrajine.

Reno. — V mestu Reno je strmoglavilo dvomotorno letalo. Pilot je bil takoj mrtev, dočim so ostale 4 osebe z lahкими poškodbami čudežno ušle smrti.

New Delhi. — Kitajci so začeli graditi štiri velike ceste, ki bodo šle čez najvišje gorske verige in vezale Tibet s Kitajsko. Po prihodu kitajskih čet v Tibet je padla trgovinska izmenjava med Tibetom in Indijo. V Tibetu se nahaja okoli 10.000 vojakov.

Bonn. — Med Italijo in Zahodno Nemčijo je bil podpisan trgovinski sporazum. Italija bo dobivala od Nemčije kot doslej tudi premog, vendar bodo kontingenti zmanjšani v skladu z znižanjem obvezne nemške izvozne kvote, ki jo predpisuje mednarodna porurska oblast.

Rim. — Britanski zunanji minister Eden je obvestil predsednika italijanske vlade De Gasperi, da bo Anglija še nadalje vztrajala pri svojem stališču, da je treba tržaško vprašanje rešiti z neposrednimi pogajanjmi med Italijo in Jugoslavijo.

Ankara. — Turški parlament je odobril zakon, ki predvideva smrtno kazen za voditelje strank ali združenj, „ki skušajo zagotoviti nadvlado nekega razreda“ nad drugimi ali uničiti ustavne gospodarske socialne organe. Pripadniki teh strank ali združenj in propagandisti teh idej bodo kaznovani s kaznjivo, ki predvideva od 8 do 15 let zapora.

Interesanten odgovor jugoslovanskega znanstvenika

Koroški problem

(Nadaljevanje in konec)

Med tolikimi netočnostmi v članku g. W. O. je med največjimi ona o dozdevnih tri tisoč Slovenceh in 20.000 tako imenovanih „Windische“ na južnem Koroškem. Predvsem ni uradno štetje v Avstriji tudi to pot postavljalo nobenega vprašanja glede materinskega jezika, pač pa glede „občevalnega jezika“ („Umgangssprache“) — kar dovoljuje statistiki, ki je pobarvana z nacionalističnimi tendencami, najrazličnejše čarovniške trike. Zadostuje, če se zamenja v razlaganju rezultatov štetja občevalni jezik s pojmom materinski jezik, da bi se kvalificirali — v deželi, kjer je vsak prisiljen, da se dnevno, pred vsemi oblastmi in splošno v javnem življenju poslužuje nemščine — vsi ali skoraj vsi prebivalci kot Nemci. Slovenec, ki se mu posreči prepričati števne funkcije, da vpiše v rubriko glede občevalnega jezika samo slovensčino, mora biti na Koroškem zelo redek. Toda kakšen smisel sploh obstoji z govorenjem o 3000 Slovenceh, ko pa znaša samo število oddanih glasov za dve slovenski stranki na Koroškem v volitvah leta 1949 6738, h katerim je treba prišteti še mnogo večje število Slovencev, ki so glasovali za druge stranke; ali pa ko znaša število učencev na osnovnih in glavnih šolah, katerih materni jezik je slovenski, 6733 (po uradnem „Verordnungsblatt für das Schulwesen in Kärnten“, 1949, štev. nov.-dec., str. 99). Zadostovalo bo, če omenimo, da Rich. Wichterich, katerega pač ni mogoče osumiti, da piše za Slovence, v svoji knjigi „Volksdeutscher

Kampf“ (ki je v resnici biografija dr. Stefancherja, objavljena leta 1936), na strani 41 ceni število Slovencev na Koroškem na približno 80.000. Upamo, da bo imel statistični urad na Dunaju toliko zdravega razuma, da ne bo ponavljal bajke o „tri tisoč Slovenceh“ na Koroškem: bil bi že skrajni čas, da se preneha s takimi nemogočimi trditvami. — Kot je razvidno iz števil, ki smo jih ravnokar navedli, so podatki, ki jih g. W. O. navaja kot vzete iz statističnih podatkov za ljudsko štetje 1951, absurdni, pa tudi če se štejemo 3000 Slovencev in 20.000 Windische in dobimo skupno število 23.000. Na tem mestu je potrebno protestirati predvsem proti obnovljenemu poizkusu, da bi se delala razlika med Slovenci in „Windische“. Prav tako bi bilo opravičeno trditi, da Sicilijanec ali prebivalec iz Pulj, ki se ne zna izraziti tekoče v literarnem jeziku, nista Italijana, temveč prvi — „siculo“ in drugi „messapio“ ali pa kar si še bode. Znano je, da ljudsko štetje za časa fašizma v okolici Trsta ni priznavalo Slovencev, temveč razločeno „berkine“, „saurine“, „morlake“ itd. itd. Ta poizkus, da bi zmanjšali važnost etnične manjšine, je sam po sebi smešen je pa resen kot znak zlohotnosti.

Sicer pa, če bi Avstriji vztrajali na treh in če že hočete na 23.000 Slovenceh, bi bilo umestno, da jih vprašamo po-tem, ko je uradno ljudsko štetje Avstrije iz leta 1934 — z vsemi zvijačami pri zamenjanju preproste in jasne definicije „materinski jezik“ z drugo definicijo, zamotano, nejasno in varljivo (kot n. pr.

ono o pripadnosti k nekemu kulturnemu okolju) — priznalo 26.196 Slovencev na Koroškem in potem ko je Wichterich dal leta 1936 število cca 80.000, kako naj si sedaj razložimo zmanjšanje na samo tri ali triindvajset tisoč? Kako, s kakšnimi spletkami, so dosegli ta čudni rezultat, ko pa je znano, da znaša prirodni prirastek prebivalstva na Koroškem, v obdobju, ko razpolagamo s točnimi podatki in sicer od 1923 do 1934, 11.14%? Pa vendar niso pobili, postrelili, zadušili v plinskih celicah toliko tisočev? Odgovor more biti samo ta: ali prevare, zlorabe in pritiski za časa ljudskega štetja, ali pa posledica brezsrčne denacionalizacije, germanizacije.

Toda določeni avstro-nemški krogi bi dobro napravili, če bi si zapomnili, da vsak Slovenec, ki ga izmaknejo z zvito statistiko, ali odtegnejo skupnosti njegovega naroda z germanizacijo, ne poveča njihove pravice do slovenske zemlje, ravno obratno! Raje jo zmanjša, kar dokazuje, da niso zmožni in tudi ne vredni, da bi upravljali usodo manjšine.

DOBRA VOLJA

Z največjim naporom požrtvovalnosti izjavljajo jugoslovanski državniki, da so pripravljani, odpovedati se ozemelskim zahtevam, zahtevam, ki so sicer popolnoma pravične, da bi olajšali dobre in prijateljske odnose sosedstva in da bi ojačali mir v tem delu Evrope. Toda kot pogoj za to odpoved je Moša Pijade dovolj jasno obeležil: Ravnanje s slovensko manjšino v Avstriji na isti način kot ravnajo z etničnimi manjšinami v Jugoslaviji. Vsi vedo, da manjšine pri nas niso obvezane, da bi se zadovoljile z bednim osnovnošolskim dvojezičnim ali pa „utrakvističnim“ poučevanjem (ki

se pa v večini občin mešanega ozemlja na Koroškem niti ne izvaja), temveč uživajo resnično in pravo vzgojo v materinskem jeziku, imajo otroške vrtce, osnovne šole, srednje, klasične in tehnične šole, učiteljska, lastne dijaške domove za dijake; imajo pravico — efektivno in ne samo „zajamčeno“! — da uporabljajo svoj jezik pred vsemi oblastmi in ob vseh prilikah; niso izpostavljene nobeni gospodarski diskriminaciji, itd. Da bi prišli do nekaj enakovrednega v Avstriji, bo morala nastopiti radikalna sprememba v političnem, gospodarskem in kulturnem ravnanju, da celo spremeni se bo moralo mišljenje. Kako odgovarjajo za sedaj onstran Karavank na našo pripravljivost na žrtve? Doslej, kolikor vemo, se ni pokazal noben resen znak dobre volje, da bi izpolnili postavljeni pogoji. Nasprotno: onstran triumfirajo zaradi dozdevne „dokončne odpovedi slovenski manjšini“, onstran dajejo popolnoma samovoljno tolmačenje izjavi Moše Pijade; onstran so padli vsi obziri in se pripravljajo, da bi zadali milostni udarec slovenski manjšini, o kateri mislijo sedaj, da jo je domovina žrtvovala in prepustila samovolji gospodovalca, nadaljujejo z izmišljanjem po barvanih statistik in podobno tako naprej. — V Avstriji so tudi bolj dalekovidni možje, ki se zavedajo odgovornosti in dolžnosti naprem evropski skupnosti. Toda oni, ki mislijo tako kot gospod W. O., so številni in zelo glasni in nihče jih ne pobija.

Ne želimo drugega kot to, da bi prišlo do poštenega in pravičnega sporazuma. Toda da do tega pridemo, je treba dobre volje z obeh strani.

Dr. Stanko Škerlj
z Univerze v Ljubljani

KOLEDAR

Sreda, 12. december: Aleksander
Četrtek, 13. december: Lucija
Petek, 14. december: Konrad

SPOMINSKI DNEVI

- 12. 12. 1821 — Rojen francoski romanopisec Gustav Flaubert — 1884 Umrli slikar Janez Wolf.
- 13. 12. 1797 — Rojen nemški pesnik Heinrich Heine — 1867 France Levstik je izdelal slovenski politični program in ga je odposlal štajerskim rodoljubom v Maribor — 1881 Umrli v Zagrebu hrvatski pisatelj Avgust Senoa.
- 14. 12. 1799 — Umrli severnoameriški narodni junak Jurij Washington, prvi predsednik ZDA — 1911 Polarni potnik Roald Amundsen je došel na južni tečaj.

Po naši zemlji

Pri Hojniku v Lepeni

Visoko v Lepeni, tri ure hoda iz Zelezne Kaple, je strmo in težavno 40 oralov obsežno posestvo pri Hojniku, katero meji v Lobniku na Benetka, v Lepeni pa ima za sosedo Vinklove, Pečnikove in Avprihove. Pridni ljudje morajo biti na takih posestvih, če si hočejo ohraniti življenje, saj mora človek, ki živi v tej strmini, vsako breme sena, vsak škafer žita, pa tudi vsako vrečo krompirja spraviti na svojih lastnih plečih.

Pred vojno in med vojno je živela pri Hojniku deset članska družina. Oče Hojnikov, ki je bil v mladosti tako močan, da je mogel kar celo ceho ovsna nesti eno uro daleč v mlin, je imel več sinov in hčera. Najstarejšemu Johanu je dal posestvo in ta se je poročil s Hrevelnikovo rejenko Angelo, ki je bila izredno pridna in poštena gospodinja in mati. Rodila je Johanu sedem otrok, ki so jih klicali Joži, Johi, Mici, Klari, Roki, Rozka in Mihi. Johi in Mici sta bila celo dvojička. Posestnik Johan in njegova žena, katere dekliško ime je bilo Pečnik, sta neurtudno delala in skrbela za svojo številno družino. Stari oče, ki je imel že devetdeset let in otroci, ko so bili najstarejši komaj iz šole, so morali že pridno delati na posestvu. Živeli so v miru in dovolj so pridelali za jesti.

Ko pa je prišla vojna, je bila ta družina visoko na Lepenskem vrhu neumljeno prizadeta. Kmalu so se partizani prepričali o poštenosti te družine in so pogosto prihajali k njej na obisk, ji pomagali, da je lažje nosila težko breme vojnega časa.

Fašisti so zvedeli, da je Hojnikova družina močno naklonjena partizanskemu gibanju. Kakor vsaka slovska družina, je bila tudi Hojnikova na listi „protidržavnih“ elementov. In v začetku leta 1944 so je zgodilo pri tej hiši nekaj strašnega. Fašisti so napravili širokopotezno akcijo. Na stotine se jih je pripodilo v Lobnik in Lepeno. Osemnajstega januarja 1944 so izselili Veglnove, Vivodove, Benetkove, Srtelove in Vinklove ter prišli tudi po Hojnikove.

Devetdesetletni oče Florijan, ki je mogel hoditi samo še s pomočjo dveh palic, je ravno sekal streljo za živino, posestnik Johan pa je ležal v postelji ker je bil že dalj časa bolan. Imel je pa tudi že osemindeset let in zima ga je močno prizadela.

KOTMARA VES

Poštenu nameščencu Simi se je pripetila prometna nezgoda. Peljal se je s svojim kolesom v smeri proti Celovcu ter je hotel prehiteti nek tovorni avto. Pri tem poskusu je trčil v avto in utrpel občutne poškodbe področnice, tako da je obležal nezavesten na cesti. Z rešilnim avtom so ga nato prepeljali v nezgodno postajo Maria-Hilf v Celovec, kjer je poškodbam podlegel.

OROŽJE NI PRIMERNA IGRAČA ZA OTROKE

Z revolverjem kot igračko si je prizadejal 14-letni šolar Ludovik Prosen težko poškodbo desnega očesa in so ga morali takoj prepeljati v deželno bolnišnico, kjer mu pa očesa niso mogli več rešiti. Ta primer naj bo opomin vzgojiteljem, da vojne igrače ne spadajo v otroške roke.

dela. Žena Angela in hčerke so bile zaposlene s pranjem. Naenkrat pa je tresčilo kakor iz jasnega neba. Prišlo je nekaj okoli trideset policistov, ki so takoj zahtevali, naj se gospodar in gospodinja nemudoma pripravita, da gresta z njimi. Med policijo je bil tudi za fašizem zelo navdušeni žandar in Zelezne Kaple Orlič. Ker se gospodar Johan ni mogel dvigniti, so ga policisti s silo vrgli iz postelje. Ko sta bila gospodarja že izven hiše, je neki policist zabičal štirinajst-letni hčerki Klari, naj pazi na otroke in starega očeta, dokler ne bo staršev nazaj. Tudi Klari bi morala iti s policijo, če ne bi bila trdila, da še ni 14 let stara, ker ko mu je najprej rekla „da je 14 let stara, so jo hoteli takoj tudi odpeljati. Z očetom in materjo sta bila odgnana tudi osemnajstletna Mici in Johi, sin Joži pa je bil v nemški vojski. Ta dva je policija prisilila, da sta morala s konjem in voli peljati, kar so pri hiši naropali. Na enem vozu je ležal Johan, na drugem pa stari oče. Starega očeta od vsega začetka niso imeli namena vzeti seboj. Ko pa se je uprl ropanju policistov, so ga pa tudi vzeli. Ni mogel mirno gledati, kako je policija nosila iz shrambe zabelo, meso, žito in moko. Stari je vedel, kako trdo je na Hojnikovem za pridelal. Teško mu je bilo, ko je videl, da so oropali policisti tudi živino, saj so vlekli seboj konja, tri pare volov in dve kravi in so pustili otrokom samo eno kravo, štiri ovce in dve svinji. Tri svinje so pri Hojniku ravno pred par dnevi zaklali in vso meso so vzeli policisti seboj. Devetdesetletni starček se je uprl policijskemu ropu. Zaradi tega so ga pet minut od doma ustrelili.

Vsa kolona je bila na poti. Mici in Johi sta bila že daleč spredaj v vpregu. Ko so dospeli do Hojnikove bajte, ki je bila pod Hojnikovimi njivami, so postrelili še Johana in Angelo, njiju vrgli v kočico in vse zažgali.

Klari, ki je bila ostala z majhnimi otroci, Roziko in Mihijem, doma, ni vedela kaj se je zgodilo z očetom, materjo in starim očetom. Bila je v takem strahu, da si ni upala zapustiti hiše in iti po pomoč k sosedom. Mučila pa so jo težke slutnje. Predvsem drugi dan, ko je prišel k njej na obisk Pečnikov oče Joza, je slutila, da se je moralo pripetiti nekaj posebnega, čeprav ji ta ni ničesar povedal, a mogla je opaziti, da je grozno potr. Šele čez par dni je prišla k Hojniku teta Lenčka, ki se je mesec prej preselila iz Hojnikove kajže v Veglnovo. Ko je videla, da ležijo trupla umorjenih v požgani Hojnikovi bajti, je večkrat šla v Zelezno Kaplo na obcino, ter poslala, da bi jih pustili pokopati. Vedno pa so ji odgovorili, da mora čakati, da pride komisija. Komisije pa ni bilo. A prišla je čez osem dni spet policija, ki je imela seboj policijske pse. Smreka, pri kateri je bil ustreljen stari Hojnikov oče, je bila oškropljena z njegovimi možgani, katero so pojedli in izlizali policijski psi. Pri tej smreki je ležal tudi še prestreljen klobuk starega Hojnika. Policija je namesto, da bi organizirala prevoz trupel, zmetala trupla v hlev Hojnikove bajte, jih obložila z drvmi in s hlevom vred sežgala. Pri tej policijski idnici je bil udeležen tudi orožnik Platner iz Zelezne Kaple. Ko so opravili policisti svoje gnusno delo, so šli k Avprihu in tam naropali veliko hrane.

Naposled je Hojnikova Lenčka, sestra Johana, s svojim možem Francom Sternom in hčerko Angelo organizirala dostojen prenos ostankov trupel na pokopališču. Trupla so bila skoraj povsem zgorela, samo nekaj zoglenelih kosti je še našla v pepelu in jih zložila v škatlo iz lepenke, katero je

potem dobri sosed Pečnik zapeljal v Zelezno Kaplo, kjer so telesne ostanke žrtev ob veliki udeležbi molčečih sotrpinov položili na pokopališče pri Mariji Devici v Trnju.

Danes je pri Hojniku spet Hojnikova družina. Za gospodinjjo je Klari, za gospodarja pa sin Roki, kateri je bil takrat star enajst let in ga ni bilo doma, ko so ugrabili fašisti starše. Hodil je v ljudsko šolo v Zelezno Kaplo.

Pet žrtev je dala Hojnikova hiša. Trije so bili ubiti pri domu, hčerka Micka je našla smrt, ko se je vračala iz koncentracijskega taborišča vsa izčrpana. Neki SS-ovec jo je na potu ustrelil in jo vrgel v vodo, kakor pripovedujejo priče, ki so bile z njo v taborišču Avšvic. Sina Joži in Johi pa sta bila v partizanih. Prvi je padel kot borec za svobodo. Ostala je torej od desetčlanske družine samo polovica. Živi tudi še Rozika, ki je bila takrat stara dve leti in Mihi najmlajši, danes star osem let.

KORTE

Sprejeli smo žalostno vest, da je umrl ugledni in spoštovani Smrtnikov oče v Kortah. Pogreb Smrtnikovega očeta bo četrtek dopoldne ob 11. uri. Več bomo poročali v prihodnji številki, danes pa izrekamo žalostnim preostalim naše globoko sožalje.

ZELEZNA KAPLA

V nedeljo, 9. t. m. smo zanesli na pokopališče pri Devici Mariji v Trnju upokojenega železničarja Ignacija Bukovnika. Pokojni Ignacij je dosegel starost nekaj nad osemdeset let. Zadnja leta je bolehal in končno ga je smrt rešila trpljenja. Pogreba se je udeležila zelo številna množica njegovih znancev in sorodnikov, ki so s svojo udeležbo pokazali, kako je bil pokojni Bukovnik zaradi svoje poštenosti in značajnosti spoštovan in priljubljen pri vseh, ki so ga poznali. Na pogrebu je bilo prav mnogo delavcev, ki so svojemu tovarišu izkazali zadnjo čast. Bukovnik je bil delavec, z rokami si je služil kruh zase in svojo družino in je bil, kakor vsi delojemalci, odvisen od svojih delodajalcev, ki pri nas le prepogosto zahtevajo od delavcev tudi mišljenje, ki je pogodu delodajalcem. V našem primeru zahtevajo za kos trdega in težko pridelanega kruha zatajitev slovenskega narodnega prepričanja. Toda naš Ignacij ni prodal za skledo leče svoje slovenske narodne zavesti. Vse svoje življenje je ostal to, kar je podedoval po svoji materi, zaveden Slovenec in pobornik za slovensko stvar. Pokojni Ignacij je lahko zgled mnogim, ki niso tako značajni.

Pogrebne obrede je opravil gospod dekan Cehnar, ki je imel tudi pošmrtni govor, v katerem je označil pokojnikove vrline. Pevci pa so mu zapeli žalostinke. Preostali ženi in hčerki naše sožaljel.

20

Turški poveljnik Iskender je bil po mnogih težavah, po raznih bojih in velikih zaprekah srečno privedel Mirkovo ženo do svojega carja. Z majhno četo, a še manjšim številom ujetnikov, brez plena in ropa, je bil došel v cesarsko mesto. Podariti je imel le eno lepo sužnico svojemu sultanu v dokaz in znamenje velike pokornosti.

In res, sultan je bil vesel tega daru. Zala, njegova nova služabnica, je bila najlepša med vsemi. Turški car ji je odločil posebne, z zlatom in srebrom ozaljšane sobane in dvorane. Oblačiti jo je dal v najlepšo svilnato obleko, kakor so jo nosile najbogatejše žene v velikem turškem mestu. Zala je imela vsega dovolj. Deklice so ji stregle, strežaji doprinašali, kar je hotela. Bila je bogata in čislana.

Ali pa mislite, da je bila naša Zalika v tem bogastvu in v tej krasoti tudi srečna in vesela?

Ne! Temveč Zala je bila sedaj nesrečna, kakor že nikdar ne poprej v svojem življenju. Kakor ti umira najlepša cvetlica, če jo iz domače zemlje izruješ in presadiš v tujo, še tako rodovitno zemljo, in ti naposled celo usahne in ovne; tako je hirala in venela tudi Zalika, od-

kar je živela kot nesrečna sužnica na Turškem ter morala sleči preposto domačo, slovensko obleko.

Cele noči je pomilovalna žena kleče prejkala in premolila. S solzami je močila svilnato in z zlatom obšito obleko. Ni preteklo dneva, ne noči, ne ure, niti minute, da bi ne bila nesrečna Zalika mislila na svojega Mirka, na očeta Serajnika in na ubogo mater. Na glas je molila in govorila sama s seboj, da ne bi pozabila svojega materinega jezika. In podoba Matere božje, ki jo je vedno nosila na prsih pri sebi, ji je bila obenem cerkev in oltar, kamor je poklekala ponoči in kjer je klicala na glas blaženo Marijo Devico na pomoč.

Ta tuga in žalost je seveda razjedala Zaliki zdravje. Postala je bleda in slaba. Vidno so pojemale njene moči.

Tako je teklo leto za letom. Bili so to tužni in žalostni časi. Od vsega sveta ločena je vzdihovala Zala vedno sama v svoji sobici. Edina tolažba ji je bila le molitev in pogled na sliko Matere božje, katero ji je bil dal oče Serajnik v spomin njene zaroke.

Prišlo je bilo že sedmo leto Zaline sužnosti. A v vsem tem času ni mogla nesrečna žena okrevati in pozabiti na svojo vero, na svoj dom in na svojega dragega Mirka in očeta Serajnika. Ker je pa videla, da ji nikdar več ne zasvetijo žarki zlate svobode, je postajala še otočnejša in naposled je celo nevarno zbolela. A grenka kupa našega življenja ni nikdar tako polna, da bi se ji ne mogla več priliti še kapljica grenkejšega trpljenja. In tako je bilo tudi z nesrečno Zaliko.

Ni še bilo dovolj, da je umiralo njeno življenje v sužnosti od dne do dne; ni še bilo dovolj, da je živela ne

srečna žena zapuščena od vsega sveta, ločena od kristjanov, sredi med neverniki; to vse je še bilo premalo trpljenja za nesrečnico. Naposled so jo začeli nadlegovati zavoljo njene vere. Zahtevali so od nje, da mora javno prestopiti k turški veri. Nikdar več ne sme moliti k edino pravemu Bogu, nikdar več se priporočiti Materi božji. Tudi svetinjo, ki jo je shranjevala in čuvala kot največji zaklad na svetu, naj bi izročila neumljenim rokam turškim!

Strašna je bila ta zapoved, a neovržna. Kdor se ustavlja sultanovemu povelju, tistega zadene grozovita smrt, polna muk in groze.

Zalika se je kar stresla na životu, ko so ji sporočili strašno zapoved. Ali bila je dobra in stanovitna kristjanka. Ni se strašila grozne smrti, niti bolečih muk. Odločno je odvrnila sultanovim služabnikom, da pretрпи rajše nasilno smrt, nego da bi odstopila od svoje vere.

Ta odločnost je razsrdila turškega carja. Tri dni ji je dal še pomisleka; potem življenje — ali smrt. S štirimi konji jo hoče dati živo raztrgati, ako ne izpolni njegove želje. Toda Zalika je bila trdna v svoji veri, neomahljiva v svojih sklepkih. Niti ene minute ni premišljala, kaj naj stori, temveč prvi njen sklep je bil in ostal odločen.

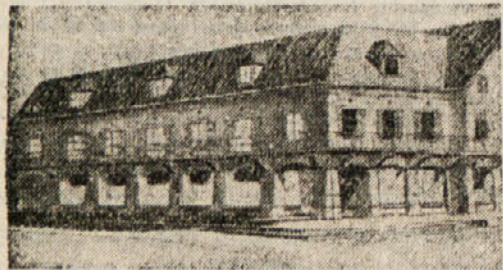
Pri vsem tem si je bila Zala še zmeraj svesta pregovora: Pomagaj si sam in Bog ti pomore! Dostikrat je tedaj v zadnjem času premišljala, ali bi ji bilo še mogoče titi iz sužnosti. Toda vsak poizkus se ji je zdel brez uspeha. Okna so bila trdo zamrežena. Po hodnikih in mostovžih so vedno hodile straže podnevi in ponoči.

Na rešitev ni bilo tedaj misliti pri njej. Zatorej se je pripravljala na gotovo smrt. Iskreno je molila vsako noč

Rož ima svojo trgovsko hišo

Borovlje, središče Roža, so dobile z novo-zgrajenimi poslovnimi prostori trvdke Kometter trgovsko hišo, kakršno so dozda pogrešale. Kakor so se Borovlje v zadnjih desetletjih v velikem razmahu dvignile takorekoč k gospodarskemu težišču ozemlja med Karavankami in Dravo, tako se je leta 1898 ustanovljena trvdka Kometter razvila v pomembno podjetje v trgovskih krogih.

Iz nekdanje pekarniške prodajalne je postal pomemben, čeprav vsled gradbenih pogojev prostorninsko omejen prodajni lokal, ki ga je firma Kometter sicer stalno izboljševala, toda

ne povečala. To stanje je bilo končno odpravljeno. Stransko poslopje, ki je služilo za prodajalno čevljev in za skladišče konfekcije, je trvdka podrla in na mesto tega postavila zgradbo, ki ne daje samo dostojen okvir stari priznani trvdki, temveč je tudi v okras mestecu, predvsem pa za trg okoli cerkve. Arhitekt dipl. inž. G. Hofbauer je zahteval, ki jih predstavlja ime Kometter, doumel in jih tudi popolnoma izpolnil.

Ze zunanji vtis nove trgovske hiše je prijeten. Moderna in v prikladnem slogu izdelana izložbena okna, mogočni stebri iz zelenega umetnega kamna in zelo ugajajoči kovani železni okviri vplivajo že na zunaj privlačno. Balkoni omogočajo ogledovanje v izložbenih oknih tudi ob slabem vremenu.

Zelo prostorni prodajni prostor se popolnoma sklada s sliko, ki jo nudi fasada. Nič ni

bilo pozabljeno, kar naj služi udobnosti kupcev in smotrni porazdelitvi osebja, ki šteje 25 oseb.

Ravnotako bodo tudi pisarniški prostori, ki so še v delu, prilagojeni vedno širšemu obsegu podjetja. Ze letos bodo v novih pisarniških prostorih namestili knjigovodstvo in trgovino na debelo.

Prebivalstvo Spodnjega Roža, ki podarja že nad petdeset let trvdki Kometter svoje zaupanje, bo svojo zvestobo stari hiši, preneslo tembolj na novo trgovsko hišo. Ta nova moderna zgradba končno tudi ni drugega, kot izraz stremjenja popolnoma zadovoljiti stranke v vsakem oziru.

Uspeh v mariborskih železniških delavnicah

Po osvoboditvi so izdelali že 1.500 vagonov

V začetku oktobra so v delavnicah državnih železnic v Mariboru izročili železnicam prve potniške vagonne iz nove serije desetih modernih vagonov za mednarodne ekspresne vlake in brzovlake. Ti vagoni se ne odlikujejo samo po lepi opremljenosti in tapeciranih sedežih v III. razredu, marveč tudi po raznih konstrukcijah, zlasti zavor, ki praktično dopuščajo demontiranje in popravilo v vsakem trenutku. Žig mariborskih železniških delavnic imajo danes v Jugoslaviji že tisoči tovornih in potniških vagonov, razen tega, pa 40 velikih potniških vago-

nov za mednarodni promet na progah med Jugoslavijo in Parizom, Calaisem, Ostendejem, Frankfurtom, Atenami, Sofijo, Prago in Trstom.

Sposobnost delavcev mariborskih železniških delavnic je prišla najbolj do izraza pri izdelavi specialnih vagonov, kakor so mednarodni potniški vagoni, spalni in jedilni vagoni, kakor tudi pri izdelavi prvega motornega domačega vlaka, dalje vagona s potujočim kinematografskim ekipam, rentgenske postaje oz. vagon za rentgenski pregled. Ta vagon bo omogočil zdravniškim ekipam rentgenske preglede v najbolj zaostalih predelih države, kjer je le železniška proga.

Sedaj se v delavnicah pripravljajo, da bodo izdelali poseben vlak za higijenske potrebe s kopalnimi banjami, tuši, prostori za dezinfekcijo in z napravami za čiščenje pitne vode. Ta kompozicija bo obiskovala razne oddaljene postaje, zlasti tam, kjer so večja gradbišča in garnizije.

Navzlic težavam pri nabavi specialnega materiala za izdelavo mednarodnih potniških vagonov, ki vozijo z veliko brzino, je podjetje finančno aktivno.

RADIO-PROGRAM

RADIO CELOVEC

Četrtek, 13. december:

5.50 Pet minut za kmetijstvo — 6.10 Jutranja glasba — 7.15 Pestra godba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 10.15 Solska oddaja — 10.45 Nasveti v življenjskih vprašanjih — 11.00 Veder dopoldne — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 12.00 Opoldanski koncert — 14.10 Kar si želite — 14.30 Poročila. Iz svetovne literature: Mala Fadette — 15.00 Solska oddaja — 16.00 Znameniti umetniki — 18.30 Slovenski samospeli — 20.15 75 let operete.

Petek, 14. december:

5.50 Pet minut za kmetijstvo — 6.10 Jutranja glasba — 7.15 Pestra glasba — 8.15 Kaj kuham danes? — 8.30 Pozdrav zate — 10.45 Solska oddaja — 10.45 Za podeželsko ženo — 11.00 Solska oddaja — 11.30 Pozdrav za mesto in deželo — 11.45 Za podeželsko ljudstvo — 14.10 Kar si želite

14.30 Poročila. Pregled svetovnega tiska — 15.00 Solska oddaja — 16.00 Pevska ura — 16.20 Za mladino — 17.10 Popoldanski koncert — 18.45 Kmečka oddaja — 20.15 Iz zgodovine štajerske narodne pesmi.

RADIO LJUBLJANA

Četrtek, 13. december:

5.30 do 7.30 Pester glasbeni spored — 12.00 Iz filmov in operet — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Gospodinjski nasveti — 13.10 Popoldanski koncert zabavne glasbe — 14.00 Jezikovni pogovori — 14.10 Kaj in kako pojo narodi širom sveta — 15.10 Zabavna glasba — 15.30 Želili ste — poslušajte! — 16.00 Če želite biti kritik... — 17.10 Igra študentski sekstet — 17.40 Po različnih platih o različnih stvareh — 18.20 Okno v svet — 19.00 Kulturna kronika zadnjih dni — 19.15 Igrajo mali orkestri — 19.40 Zabavna glasba — 20.15 Pester spored domačih pesmi in plesov.

Ovtilna trgovina Rožne doline

TRGOVINA

Kometter

BOROVlje

PO prezidavi

ŠE večja

ŠE cenejša

ŠE zmogljivejša

KINO-PREDSTAVE

CELOVEC

Carinthia

Od 14. do 17. decembra:

„König der Prärie“ (barvni film)

Peterhof

Od 14. do 17. decembra:

„Goldschmuggel nach Virginia“

KRIVA VRBA

Dne 12. in 13. decembra:

„Mädchen aus der Südsee“

BOROVlje

Dne 12. decembra:

„Die Letzten von Fort Gamble“

Dne 13. decembra:

„Der Markt der Diebe“

in klicala v svojem ljubem materninem jeziku Marijo Devico na pomoč: Ona se je naj usmili! Reši jo naj strašne sužnosti, ali pa ji naj podeli ono stanovitnost in srčnost, da more mirno, kakor mučeniki, prenašati grozno smrt za svojo vero.

V teh ponočnih molitvah jo je vselej šele proti jutru prevzel trud in spanec. Obnemogla je zaspala Zalika kleče na tleh, sliko Matere božje v rokah držec. Zlati jutranski žarki so tužno obsevali blede lico nesrečne kristjanke, ki je edino v blagodejnem spanju našla mir in pokoj.

Medtem pa so enakomerno hodile turške straže po hodnikih. Marsikateri stražnik je obstal pri sobi, kjer je molila nesrečna žena. Njen glas in ihtenje je odmevalo v tihi noči po visokem mostovžu. Radovedno so poslušali sivolasi stražniki mile prošnje ženske, toda molitve njene niso razumeli. Čuli so le glasove, a njih pomen jim je bil neumeven.

Le enemu izmed stražnikov so bili mili ti glasovi. Le eden izmed vseh je razumel njih globoki pomen. Srce mu je radosti vzkipevalo. Samega veselja se je jel tresti na životu, začuvši te glasove. Padel je na kolena in molil tiho k svojemu krščanskemu Bogu in Materi božji.

Spomini na svojo vero, na svoj materni jezik, na svojo daljno domovino so ga zopet oživili, okrepili in povzdignili. Vsa muka blizu tridesetletne sužnosti mu je stopila znova pred oči. Živo se je še spominjal, kako se je nekdanj vojskoval s Serajnikom in svojim bratom v Kapistranovi vojski proti Turkom pri Belgradu. A tam se je moral ločiti od njih. V najhujši bitki z janičarji so ga ranili in ujeli. Nato je prišel v Carigrad, kjer je

ozdravel in naposled postal služabnik na turškem dvoru.

Ko pa je slišal to noč prvokrat v tridesetih letih znano molitev, ki jo je tudi sam molil z materjo doma v svoji mladosti, in ko je čul glasove, ki so ga spominjali na domovino slovensko daleč tam v Rožu, tedaj se je vzdramil nesrečni mož k novemu življenju. Vzbudilo se mu je neskončno hrepenenje po svojih prijateljih in znanih. Obnovila se mu je v njegovih prsih presrečna želja, videti zopet svojo domovino ter počivati v zemlji domači.

Globoko v srce se mu je usmilila usoda neznane, toda nesrečne žene. Čutil je njeno trpljenje, poznal težo njene sužnosti. Tolažiti jo hoče in govoriti z njo v domačih, slovenskih glasovih.

Skrivši napiše majhen listič in ga vtakne zvitega skoz ključavnico v sobo, od koder je slišal prošnje in jok...

Sonce je že zlatilo visoke kupole carigraskih mošej, ko se je Zala prebudila iz spanja. Sliko Matere božje je še držala v roki. Vsa omamljena se je ozirala po sobi. Mislila je, da je še noč. Ali njena soba je bila svetla, kakor beli dan.

„Kaj pa je to?“ vzklikne naenkrat začudena in pobere beli listič, ki je ležal na tleh.

„Ta jezik mi je znan. Ali ni to slovenski? Da, to je moj jezik, kakor ga govorijo ljudje v Rožni dolini na Koroškem. Sam Bog mi je poslal to pisemce Sam Bog in Marija Devica me hočeta rešiti iz grozne sužnosti.“

In Zalika jame radostno poljubovati pismo. Samega veselja se joče, videč, da je Bog uslišal njeno molitev.

Več nego stokrat je prebrala žena te vrstice. Ves dan

je premišljala o skrivnostnem pomenu tega, od Boga ji poslanega pisma. Čuvala ga je, kakor zlat zaklad, na svojih prsih; saj ji je bil z njim prisvetil žarek svobode v grozno temo strašne sužnosti.

Sedemnajsto poglavje

Težko je Zalika pričakovala večera. O polnoči, si je mislila, bo potrkal nekdo na njena vrata in ona mu naj odpre; zakaj človek, ki je poslal pismo, pride k njej. Tako je vsaj čitala na listu.

Polna upa in strahu je sedala Zala zvečer v svoji sobi. Zdaj je dvomila nad besedami v pismu, zdaj jim zopet verjela in zaupala.

„Kaj naj storim?“ je govorila sama s seboj. „Ali bo res kdo v polnoči potrkal na moja vrata? In — ali ga naj potem spustim sama v sobo! Bog ve, kdo je? Bog ve, kaj mi hoče storiti?! — Toda on piše v mojem jeziku, on govori moj materni jezik; kot tak mi gotovo ne stori nič žalega!“

O polnoči potrka res nekdo na vrata. Zalika se stresse od samega strahu. Trepeče kakor šiba na vodi. Kaj naj stori? Nov žarek upa ji zasveti v glavi; opogumi se in — odpre.

V sobo stopi upognjen, sivolas mož z dolgo sulico v roki. Zalika se te prikazni prestraši in stopi nazaj. Od samega strahu se potisne v kotič svoje slabo razsvetljene sobice.

A starček, videč ženo vso prestrašeno, jame govoriti v slovenskem jeziku:

(Dalje)